

Тема роботи:

Структура та механічні властивості
багатокомпонентних високоентропійних
AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів
отриманих методом механічного
легкування

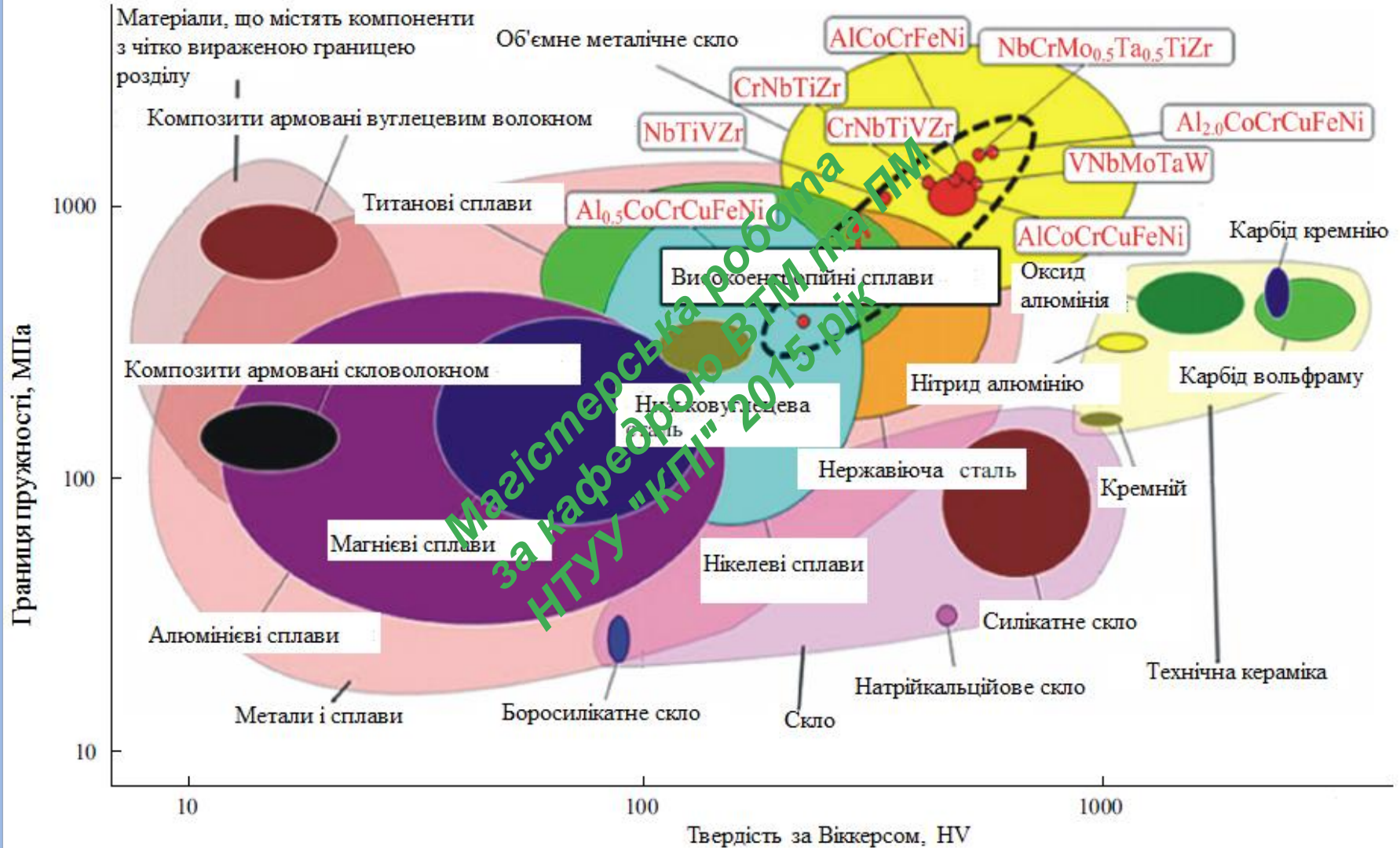
Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Виконала:

студент групи ФК-92
Кравченко О.І.

Керівник: Юркова О.І.

Актуальність теми:

Метою роботи є дослідження структури та механічних властивостей багатокomпонентних високоентропійних AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів отриманих методом механічного легування з подальшою консолідацією спіканням під тиском

Об'єкт дослідження – високоентропійні багатокomпонентні AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплави

Основні завдання:

- Одержати високоентропійні багатокomпонентні AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплави методом механічного легування у планетарному млині в середовищі бензину;
- Дослідити фазовий склад та мікроструктуру порошку сплавів, під час процесу МЛ;
- Методом спікання під тиском провести консолідацію порошкових AlCuNiFeCr, AlCuNiFeTi високоентропійних сплавів та дослідити їх структуру, фазовий і хімічний склад;
- Методом індентування визначити комплекс механічних властивостей (мікротвердість, характеристику пластичності, модуль пружності, границю плинності та пропорційності) спечених AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi високоентропійних сплавів.

Методика проведення експерименту

Вибір вихідних елементів для високоентропійних сплавів

Механічне легування вихідних порошкових сумішей

Консолідація порошкових ВЕСів методом спікання під тиском

Дослідження структури та
фазового складу

Скануючий
електронний мікроскоп
з мікроаналізатором:
PEMMA 101-A

Дифрактометр:
RIGAKU Ultima IV

Визначення механічних
характеристик

Мікротвердість HV, НМ
Характеристика
пластичності δ_n , границя
пропорційності, границя
текучості
Мікротвердомір: ПМТ-3

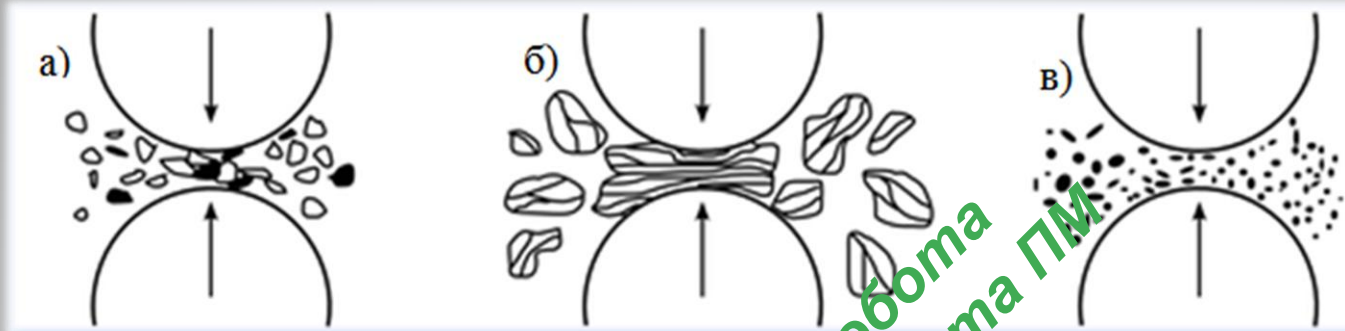
Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Умови отримання стабільних твердих розчинів

- а) конфігураційна ентропія вихідних компонентів повинна бути більша за $1,61R \text{ Дж} \cdot \text{моль}^{-1} \cdot \text{К}^{-1}$;
- б) значення ентальпії змішування може коливатися в межах $-22 < \Delta H_{\text{mix}} < 7 \text{ кДж/моль}$;
- в) атомні радіуси елементів можуть відзнятися в інтервалі значень $0 < \delta < 8,5 \%$.
- Г) значення концентрації валентних електронів в діапазоні від 6,87 до 8, вказує на формування твердих розчинів з ГЦК і ОЦК решіткою.

Сплав	Ентропія змішання ΔS_{mix} , $\text{Дж} \cdot \text{моль}^{-1} \cdot \text{К}^{-1}$	Ентальпія змішання ΔH_{mix} , кДж/моль	Різниця атомних радіусів δ , %	Різниця електронегативності $\Delta \chi$	КВЕ
AlCuNiFeCr	13,38	-4	4,9	0,193	7,6
AlCuNiFeTi	13,38	-17,6	7,16	0,154	7,2

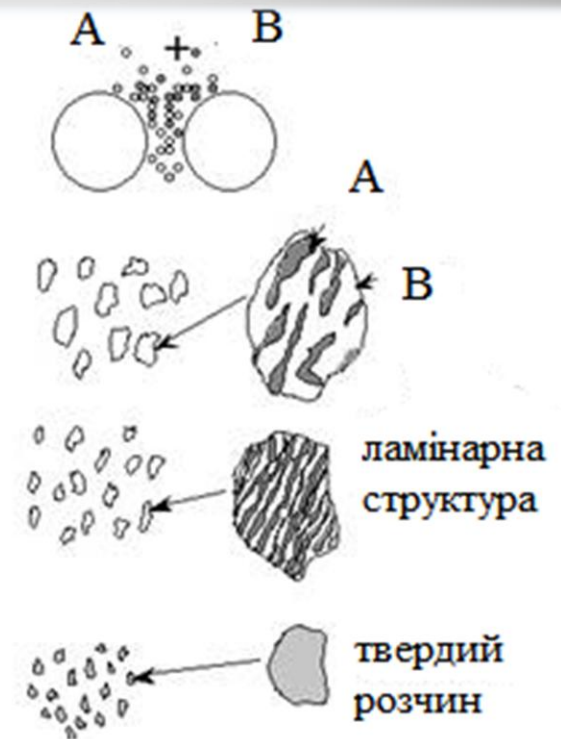
Отримання ВЕСів методом МЛ у планетарному млині

а) дроблення і холодне зварювання вихідного матеріалу

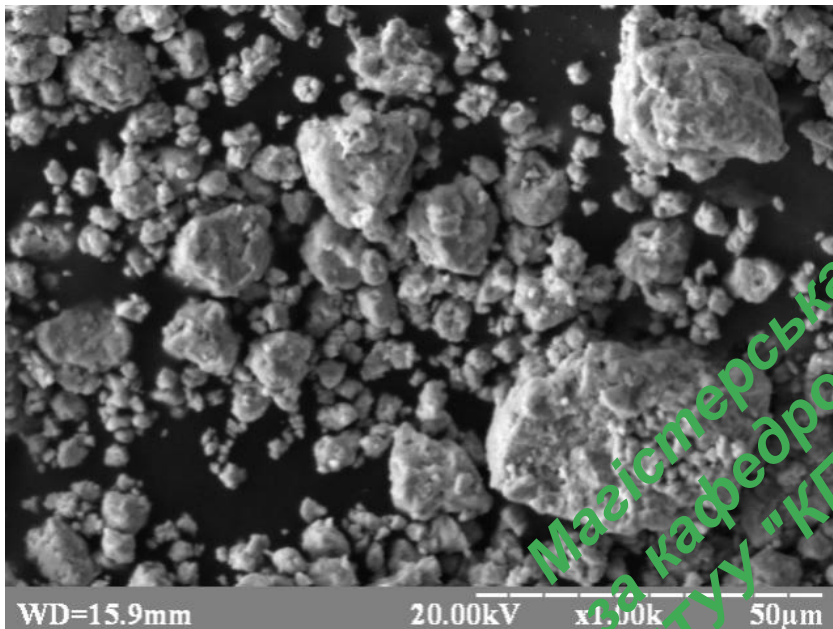
б) формування шаруватих структур

в) зменшення розмірів частинок порошку, і утворення наноструктур

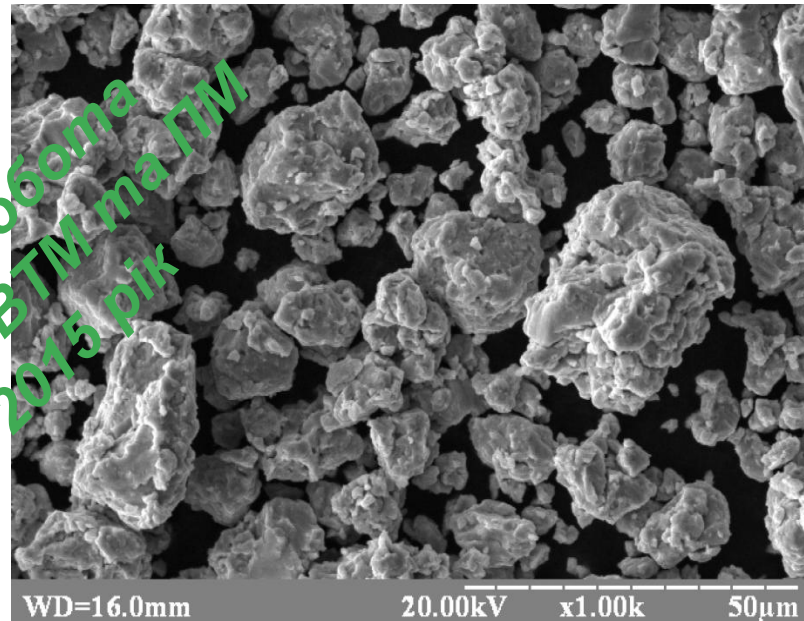

Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Морфологія частинок порошків після МЛ

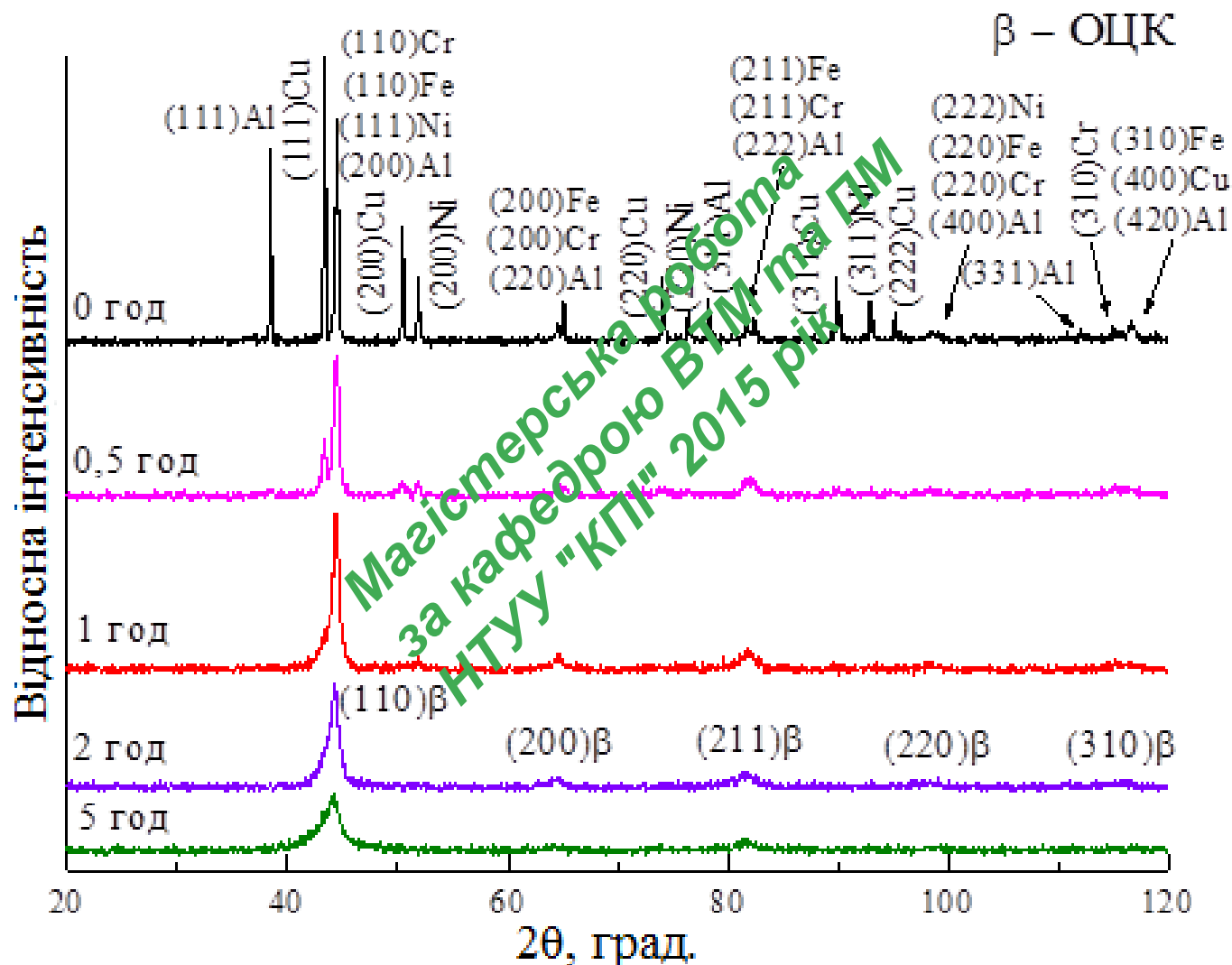
*AlCuNiFeCr після 5 год
механічного легування*

*AlCuNiFeTi після 15 год
механічного легування*

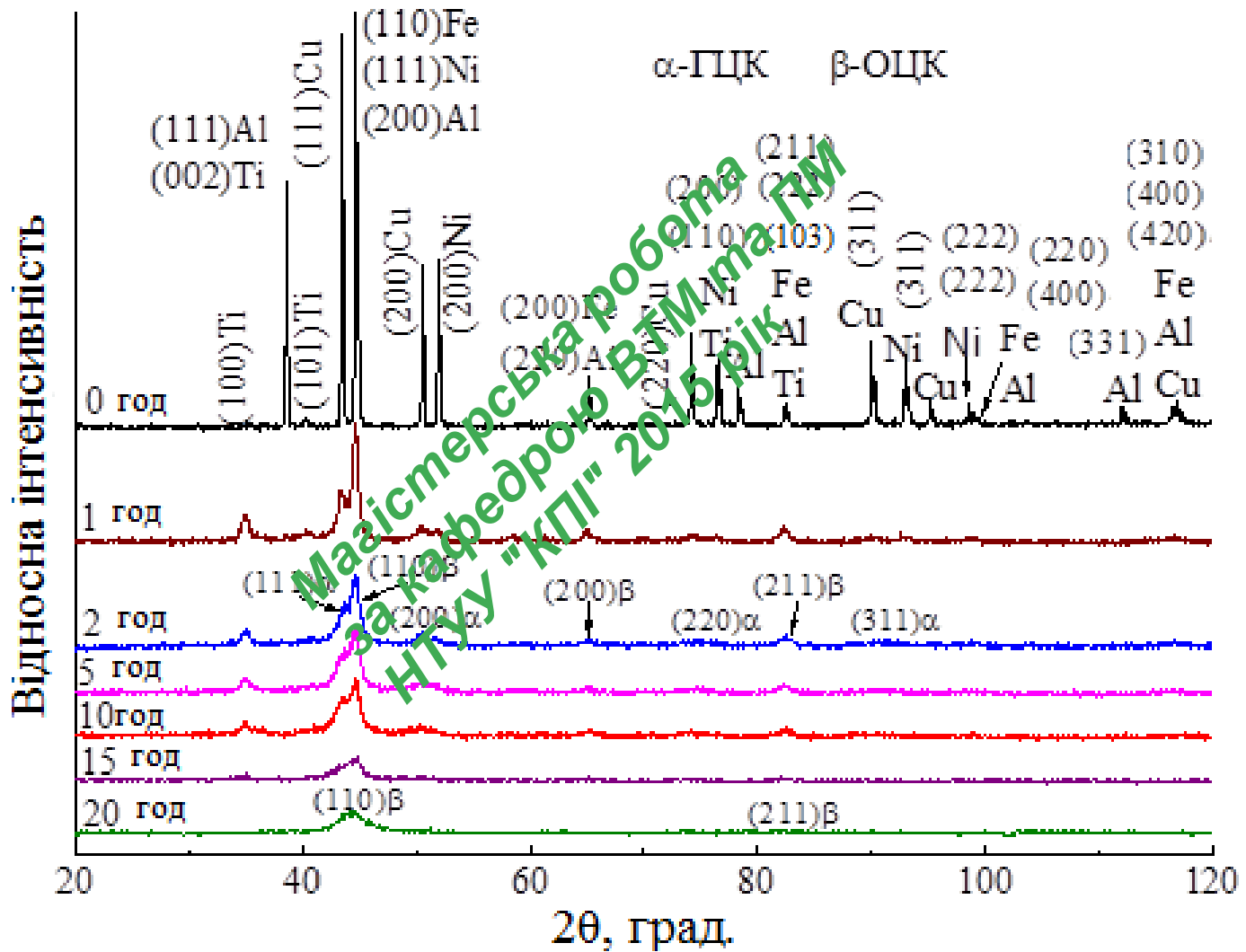
Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Спектри рентгенівської дифракції AlCuNiFeCr на різних етапах механічного легування

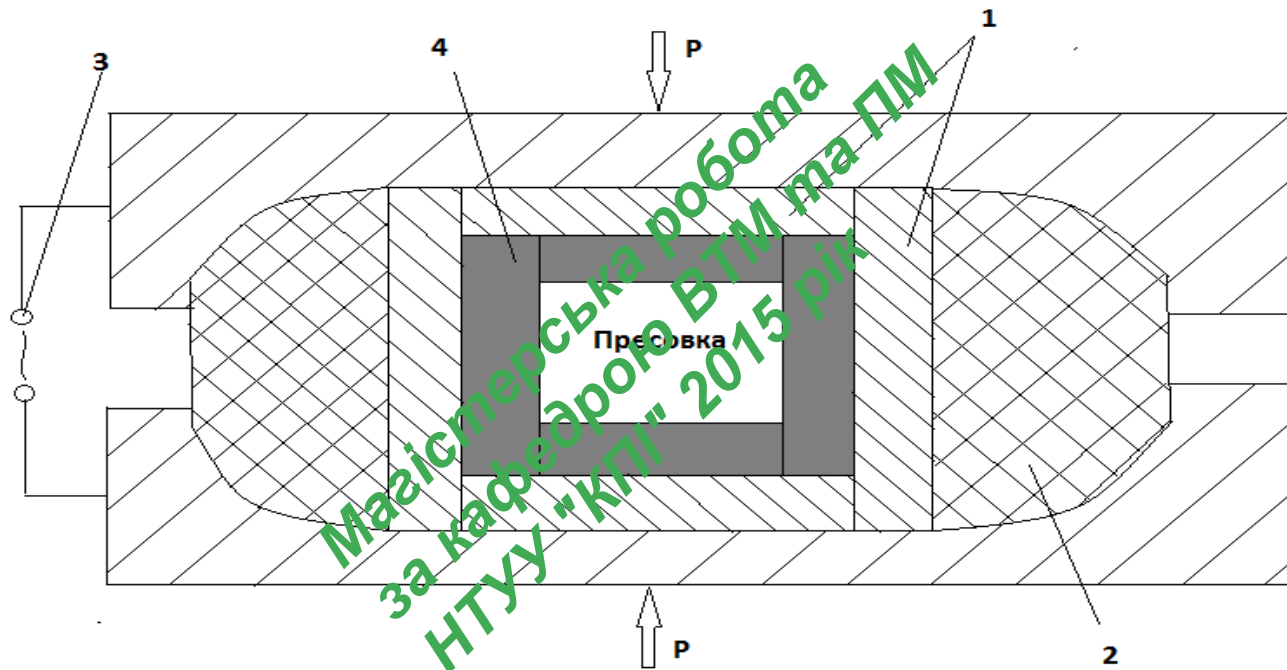
Спектри рентгенівської дифракції AlCuNiFeTi на різних етапах механічного легування

*Визначення та порівняння теоретичного і
розрахункового
значення кристалічної структури AlCuNiFeCr та
AlCuNiFeTi сплавів*

Сплав	№ лінії	2θ	θ	$\frac{\sin\theta}{\lambda}$	$\frac{\sin\theta}{\lambda}$	$\frac{\sin^2\theta_i}{\sin^2\theta_1}$ розрахункове	$\frac{\sin^2\theta_i}{\sin^2\theta_1}$ теоретичне <u>ОЦК-</u> <u>решітка</u>
AlCuNiFeCr	1	44,58	22,29	0,37	0,14	1	1
	2	63,9	31,95	0,52	0,28	1,94	2
	3	82,06	41,03	0,656	0,43	2,99	3
AlCuNiFeTi	1	45,46	22,73	0,39	0,15	1	1
	2	65,33	32,67	0,54	0,29	1,95	2
	3	83,95	41,98	0,67	0,45	2,99	3

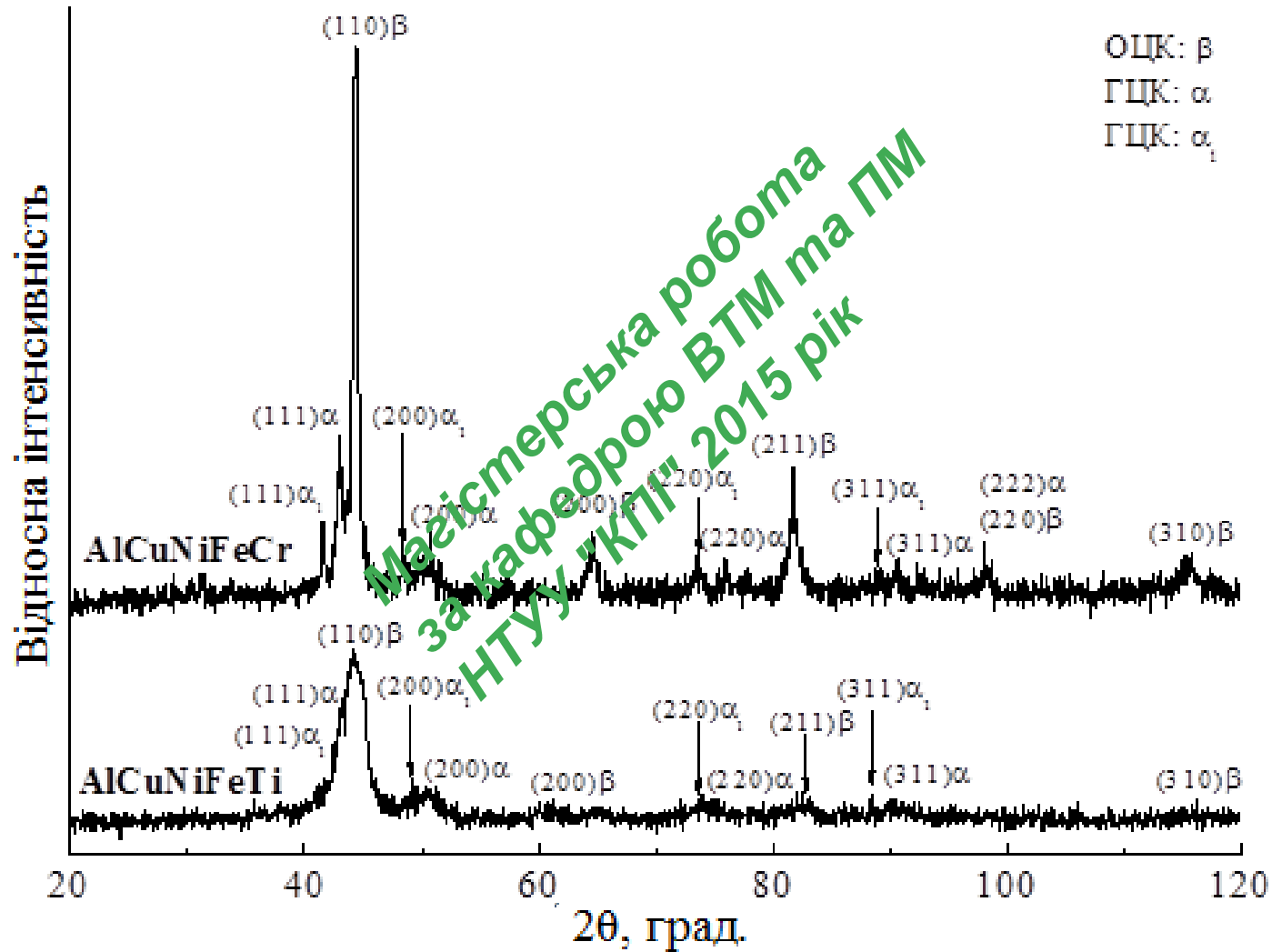
Консолідація багатокomпонентних високоентропійних $AlCuNiFeCr$ та $AlCuNiFeTi$ сплавів

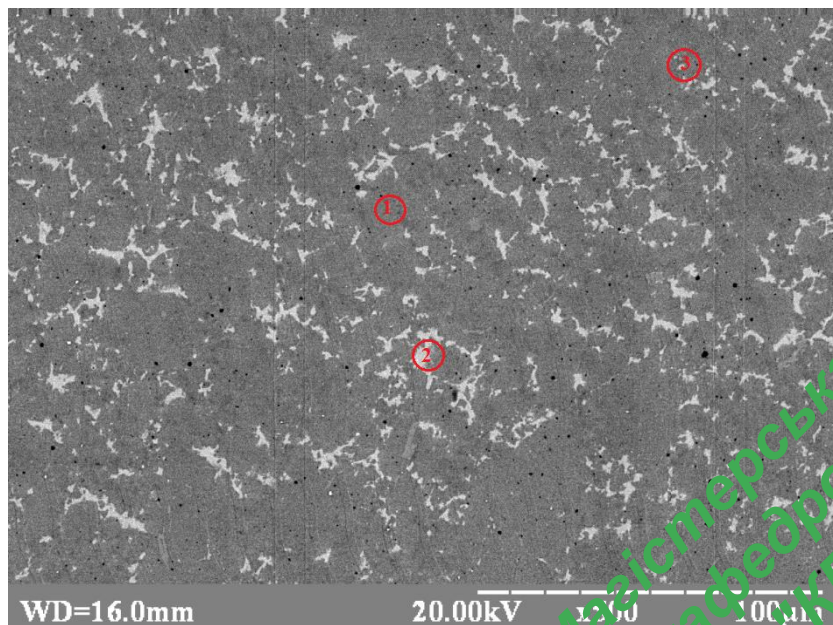
- 1 – графітовий нагрівач;
- 2 – літографський камінь;
- 3 – електрод;
- 4 – CsCl.

$P = 5$ ГПА
 $T = 800$ °C
 $\tau = 0,5$ год.

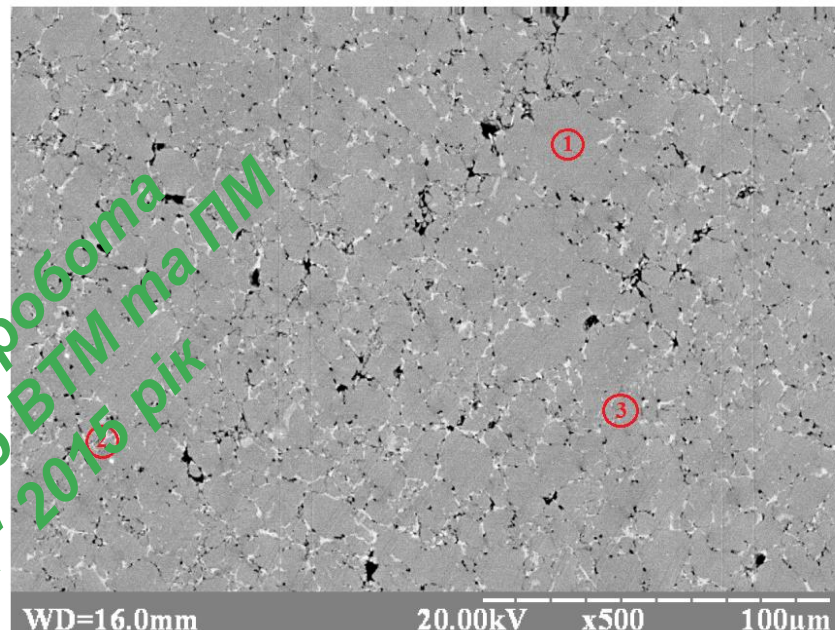
Спектри рентгенівської дифракції AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів після механічного легування та після спікання під тиском

Мікроструктура AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів після консолідації спіканням під тиском

AlCuNiFeCr

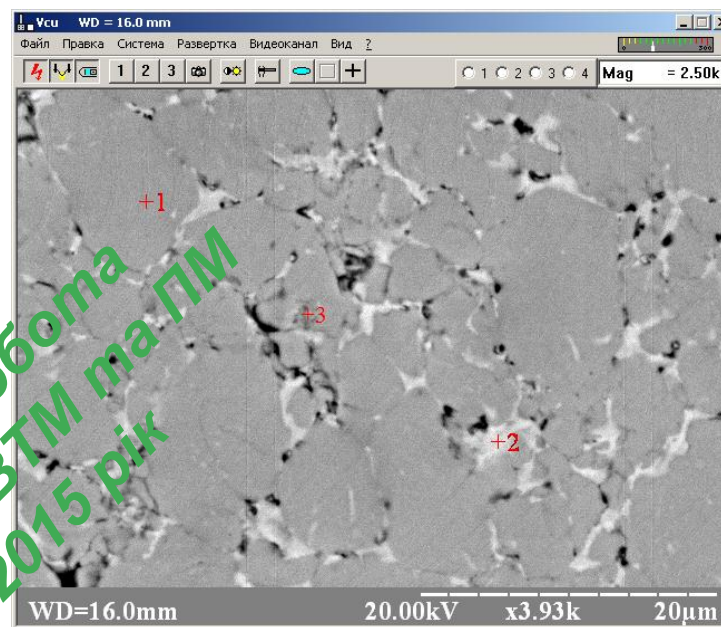
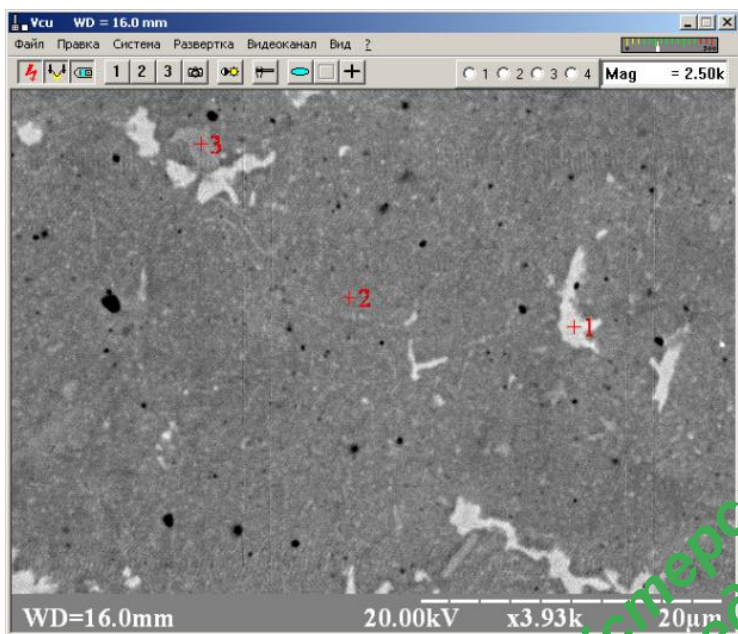
AlCuNiFeTi

Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ «КПІ» 2015 рік

Сплав	Зона	Хімічний склад, % мас.					
		Al	Cu	Fe	Ni	Cr	Ti
AlCuNiFeCr	1	19,25	18,48	21,69	19,29	21,29	-
	2	17,27	23,62	18,05	20,51	20,55	-
	3	17,93	22,95	19,55	21,23	18,34	-

Сплав	Зона	Хімічний склад, % мас.					
		Al	Cu	Fe	Ni	Cr	Ti
AlCuNiFeTi	1	20,49	18,69	21,22	20,63	-	18,97
	2	19,23	20,07	21,48	19,77	-	19,45
	3	18,99	19,22	20,85	21,99	-	18,95

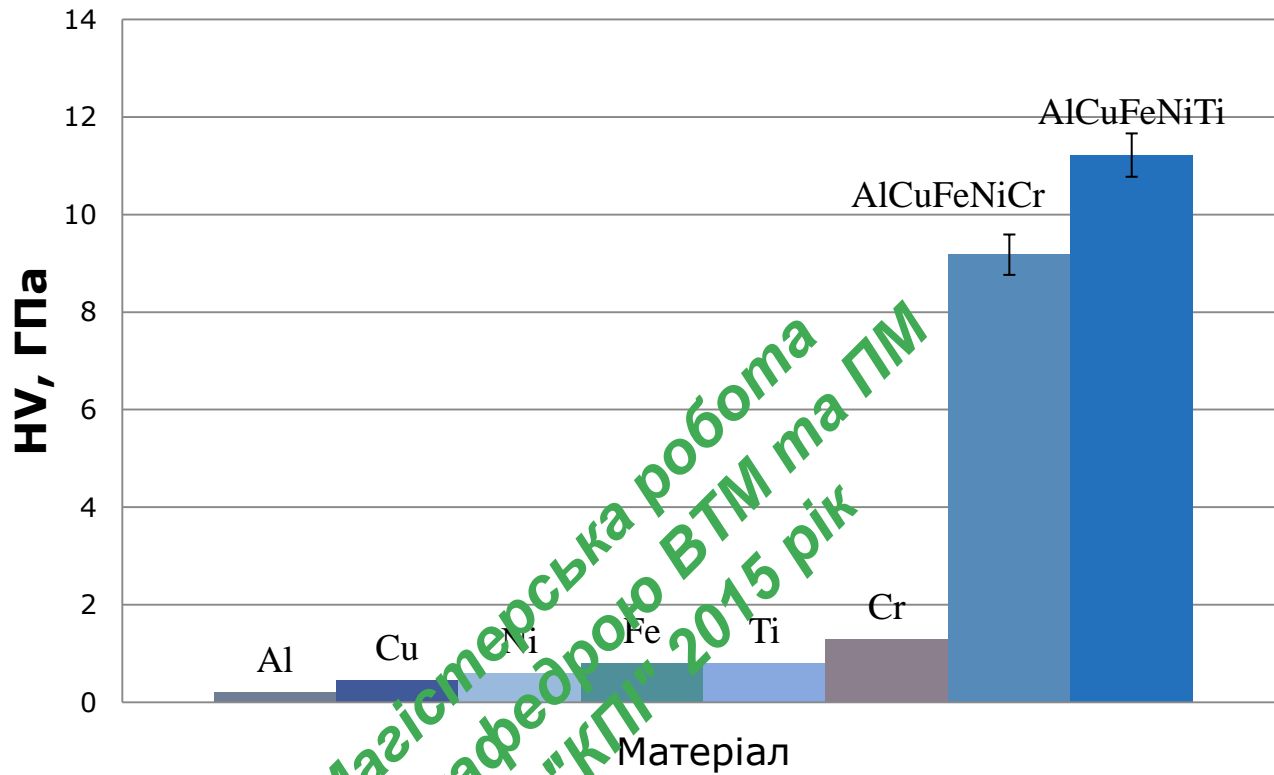
Хімічний склад AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів після консолідації спіканням під тиском

Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Сплав	Загальний хімічний склад, % мас.					
	Al	Cu	Fe	Ni	Cr	Ti
AlCuNiFeCr	20,94	18,24	19,51	21,08	20,23	-
<u>AlCuNiFeTi</u>	19,92	20,66	20,26	21,03	-	18,13

Мікромеханічні випробування

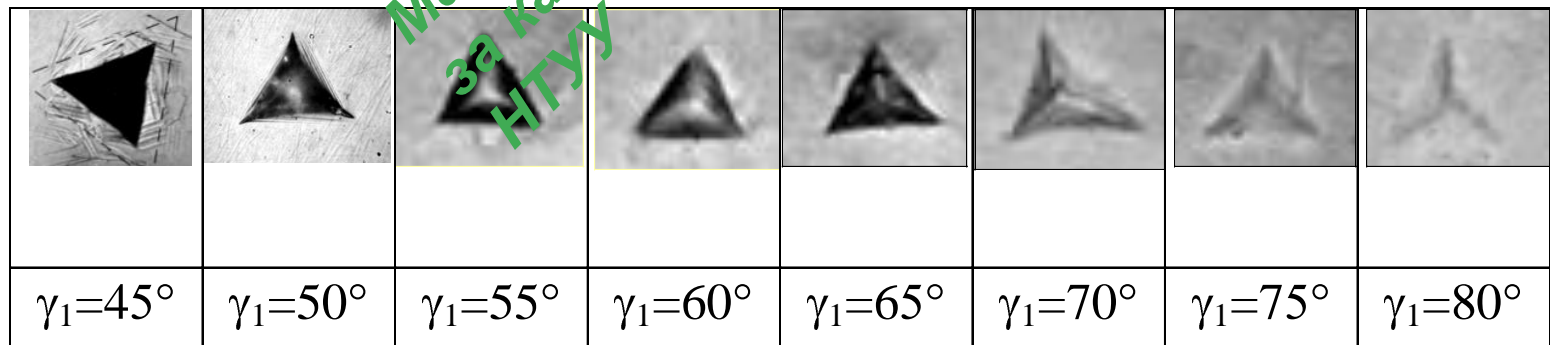

Сплав	E , ГПа	ν	HV, ГПа	δ_H
<u>AlCuNiFeCr</u>	148	0,32	9,18	0,6
<u>AlCuNiFeTi</u>	127	0,31	11,22	0,4

Побудова кривих «напруження-деформація» методом індентування

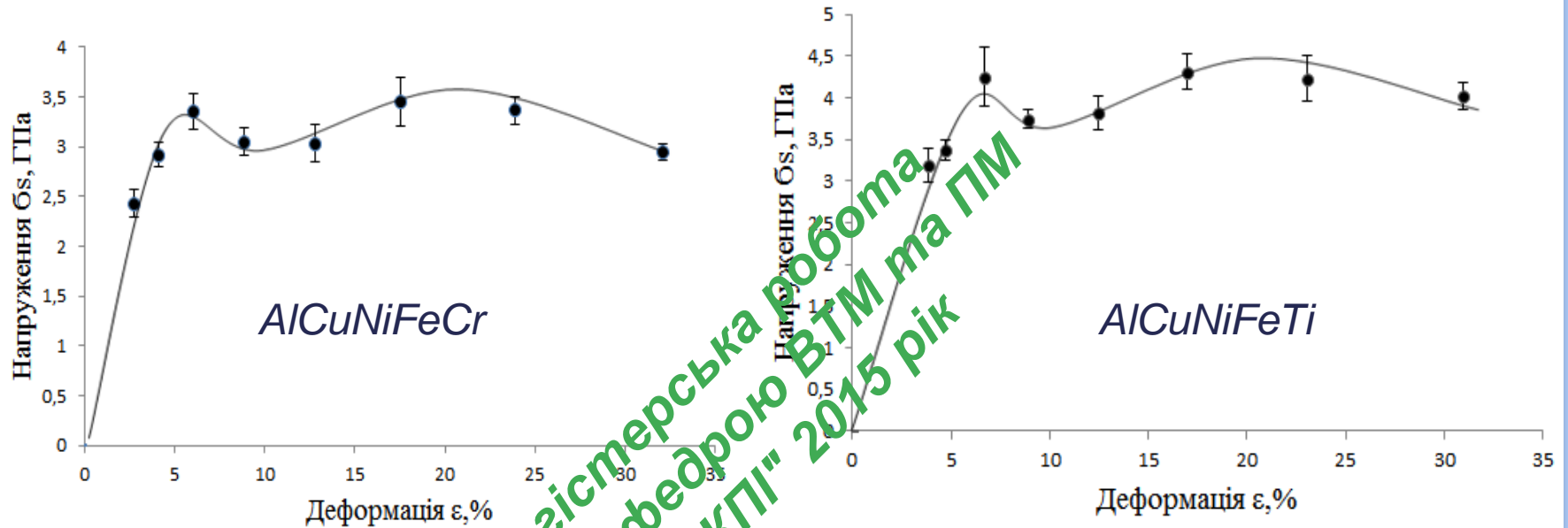
Для побудови кривих деформації « $HM - \epsilon$ » використовували набір з дев'яти тригранних алмазних пірамід з різними кутами загострення γ_1 біля вершини, величина яких знаходиться у межах $45 - 85^\circ$ ($45; 50; 55; 60; 70; 75; 80; 85^\circ$).

Застосування кожного індентора дозволяє отримати одну точку на кривій деформації в координатах «середній контактний тиск HM – загальний ступінь деформації ϵ ».

Криві деформації « $\sigma - \varepsilon$ » для AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів

Сплав	Границя пропорційності σ_e , ГПа	Верхня границя текучості σ_s^h , ГПа	Нижня границя текучості σ_s^l , ГПа
AlCuNiFeCr	2,8	3,3	2,9
AlCuNiFeTi	3,5	4,05	3,6

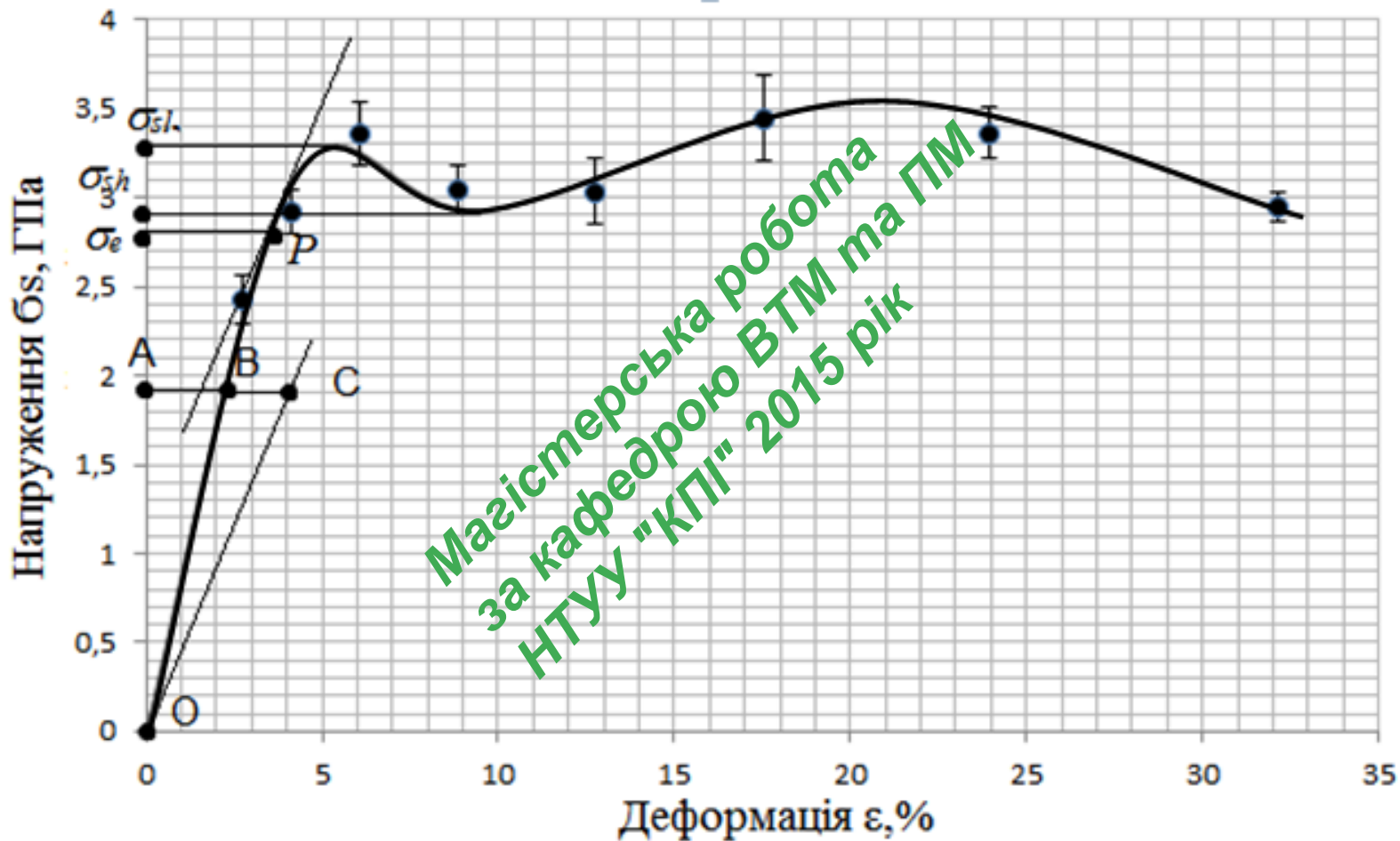
Висновки

- В роботі методом механічного легування у планетарному млині отримано багатокomпонентні високоентропійні AlCuNiFeCr та AlCuNiFeCrTi сплави.
- Встановлено, що обидва сплави після МЛ складаються з ОЦК-твердого розчину з нанокристалічною структурою. Висока ентропія змішування зменшує вільну енергію Гіббса екватомних п'ятикомпонентних AlCuNiFeCr та AlCuNiFeCrTi сплавів, сприяє зменшенню тенденцію до впорядкованості та сегрегації, полегшує формування твердого розчину та збільшує його стабільність в порівнянні з інтерметалідами та іншими впорядкованими фазами.
- Після спікання під тиском 5 ГПа при температурі 800°C протягом 0,5 годин сплави мають трьохфазну структуру, що складається в основному з ОЦК-твердого розчину заміщення та невеликої кількості двох ГЦК та ГЦК1-твердих розчинів. При цьому структура AlCuNiFeTi сплаву залишається нанокристалічною, що свідчить про його більш високу термодинамічну стабільність в порівнянні зі сплавом AlCuNiFeCr.
- Мікрорентгеноспектральний аналіз підтвердив однорідність хімічного складу консолідованих AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів. Концентраційне відхилення кожного елемента у сплавах не перевищує 2,5 ат.% від номінального вмісту
- Результати мікромеханічних випробувань засвідчили високий рівень характеристик міцності AlCuNiFeCr та AlCuNiFeTi сплавів: мікротвердість HV складає $9,2 \pm 0,4$ і $11,2 \pm 0,6$ ГПа; границя пропорційності (пружності) σ_e складає 2,8 та 3,5 ГПа; верхня границя текучості σ_s^h складає 3,3 та 4,05 ГПа; а нижня границя текучості σ_s^l – 2,9 та 3,6 ГПа, відповідно. Високі характеристики міцності забезпечуються ефектами твердорозчинного та наноструктурного зміцнення. При цьому присутність Ti у сплаві значно підвищує його механічні характеристики.

Дякую за увагу!

Магістерська робота
за кафедрою ВТМ та ПМ
НТУУ "КПІ" 2015 рік

Визначення механічних характеристик за кривою деформації « $\sigma - \epsilon$ » для AlCuNiFeCr сплаву

Визначення механічних характеристик за кривою деформації « $\sigma - \epsilon$ » для AlCuNiFeTi сплаву

